

DEKSMEDETOMIDIINI- JA PROPOFOLIANESTESIAN AIKAISET SUBJEKTIIVISET KOKEMUKSET

Linda Radek¹, Milla Karvonen², Annalotta Scheinin^{1,3}, Roosa Kallionpää², Anu Maksimow³, Jaakko Långsjö^{1,5}, Kaike Kaisti¹, Antti Revonsuo², Harry Scheinin^{1,3,4}, Katja Valli²

¹Valtakunnallinen PET-keskus, TYKS, ²Kognitiivisen neurotieteen keskus, Turun yliopisto, ³TOTEK, TYKS, ⁴Terveystalo Pulssi, Turku, ⁵Teho-osasto, TAYS

► **Tutkimuksen tarkoitus.** Anestesian aikaisista subjektiivisista kokemuksista on vain rajoitetusti tietoa, koska niiden olemassaoloa tai sisältöä ei pystytä päättelemään reagoimatonta henkilöä havainnoimalla. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää koehenkilöiden kokemuksia herättämällä heidät reagoimattomasta tilasta jatkuvan lääkannostelun aikana ja haastattelemalla heidät välittömästi.

Aineisto ja menetelmät.

Terveille miespuolisille koehenkilöille annosteltiin propofolia (n=24) tai deksmedetomidiniä (n=23) ei-kirurgisessa koeasetelmassa. Lääkeinfuusiota nostettiin portaittain kunnes koehenkilö oli reagoimaton (loss of responsiveness, LOR) eli kyvyn reagoimaan käskyyn puristaa vastauskahvoja. Reagoimattomuuden aikana, juuri ennen herätystä, koehenkilölle soitettiin kuulokkeista odottamattomia ärsykejä, inkorporatioääniä.

Noin 25 minuuttia LOR-tilan alkamisesta koehenkilöt yritettiin herättää tasaisen lääkainfuusion aikana ja heränneet (return of responsiveness, ROR) koehenkilöt haastateltiin. Tämän jälkeen heidän annettiin nukahtaa uudelleen ja koeasetelma toistettiin (LOR2, ROR2). Sitten anestesian pitoisuus nostettiin 1,5-kertaiseksi ja koehenkilöt haastateltiin spontaanin heräämisen jälkeen (RORoff). Kaksi toisistaan riippumatonta tutkijaa analysoi ja luokitteli litteroidut haastatteluraportit (voimakas yksimielisyys; K = 0,85-0,97), joiden

sisältö jaoteltiin mm. sisäsyntyisiin kokemuksiin (unennäkö) ja tietoisuuden ympäristöstä viittaaviin kokemuksiin (reagoimattomuuden aikana esitettyjen odottamattomien ärsykkeiden muistaminen).

Tulokset. LOR:n saavuttamiseksi vaadittava deksmedetomidiniin tavoitepitoisuus oli 1,67 ng/ml (vaihteluväli 1,0-3,25) ja propofolin 1,71 µg/ml (vaihteluväli 1,0-2,75). Deksmedetomidinilla nukutetut koehenkilöt olivat odotetusti useammin ja helpommin herätettävissä reagoimattomuudesta. Molempien lääkeaineiden kohdalla valtaosa koehenkilöistä raportoi kokemuksia ROR1, ROR2 ja RORoff-vaiheissa (75%-90%). Raporttien laadulliset ja sisällölliset erot eri anesteeteilla olivat pieniä: unennäköä esiintyi molemmissa ryhmissä usein (80%-94%), toisaalta reagoimattomuuden (LOR ja LOC) aikaiset tietoiset kokemukset ympäristöstä olivat harvinaisia ja ne kaikki liittyivät lyhyisiin anestesiasta havahtumisiin.

Johtopäätökset. Subjektiivisia kokemuksia esiintyy usein propofoli- ja deksmedetomidinianestesiassa, mutta varsinainen tietoisuus ympäristöstä on harvinaista ja liittyy lähinnä lyhyisiin nukutuksesta havahtumisiin. ■